

U 82/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förhandlingar om ett avtal om ett program för ungas utlandserfarenheter mellan Europeiska unionen och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om förhandlingarna om ett avtal om ett program för ungas utlandserfarenheter mellan Europeiska unionen och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

Helsingfors den 29 januari 2026

Arbetsminister Matias Marttinen

Regeringsråd Jarmo Tiukkanen

29.1.2026

**FÖRHANDLINGAR OM ETT AVTAL OM ETT PROGRAM FÖR UNGAS
UTLANDSERFARENHETER MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRENADE
KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND**

1 Bakgrund och syfte

Avtalet om handel och samarbete (nedan kallat *handels- och samarbetsavtalet*) mellan EU och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan (nedan kallat *Storbritannien*) har varit tillämpligt sedan den 1 januari 2021. Det är, tillsammans med avtalet om Storbritanniens utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, nedan kallat *utträdesavtalet*, hörnstenen i de bilaterala förbindelserna mellan unionen och Storbritannien.

Personers rörlighet mellan unionen och Storbritannien regleras nu i stället av unionens och dess medlemsstaters respektive Storbritanniens nationella regler om migration. Detta har lett till ett minskat antal personer som utövar rörlighet mellan unionen och Storbritannien. Situationen har särskilt påverkat möjligheterna för unga människor från unionen och Storbritannien att få erfarenheter utomlands på varandras territorium och att dra nytta av utbyten för unga och kultur-, studie-, forsknings- och yrkesutbildningsutbyten.

Under 2023 kontaktade Storbritannien flera medlemsstater men inte alla i syfte att förhandla om bilaterala arrangemang för rörlighet för unga, enligt modell av Storbritanniens system för visering för rörlighet för unga. Detta skulle leda till olika behandling av unionsmedborgare som ska till Storbritannien. Dessutom skulle en sådan strategi inte ta itu med de största hindren för ungas rörlighet. Storbritannien kontaktade inte Finland.

Efter att arbetarpartiet hade fått regeringsmakt i Storbritannien sommaren 2024 blev atmosfären positivare för att förbindelserna mellan EU och Storbritannien skulle kunna utvecklas. Det första toppmötet mellan EU och Storbritannien ordnades i London den 19 maj 2025. På toppmötet enades parterna om en politisk agenda på de områden där samarbetet ska stärkas i framtiden. Agendan fokuserar på betydelsen av förbindelser mellan människor och framför allt betydelsen av unga människors rörlighet i förbindelserna mellan EU och Storbritannien. Agendan fastslår att unionen och Storbritannien bör sträva efter att inrätta ett balanserat arrangemang som stärker ungas rörlighet (ett program för ungas utlandserfarenheter). Dessutom var ett av målen att Storbritannien skulle ansluta sig till EU:s Erasmus+-program.

Den 17 juni 2025 gav Europeiska unionens råd kommissionen bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal om ett program för ungas utlandserfarenheter med Storbritannien och gav kommissionen direktiv om förhandlingarna (E 40/2024 rd). Rådets övergripande arbetsgrupp som behandlar Storbritannienfrågor (Storbritannien-arbetsgruppen) övervakar förhandlingarna och ger kommissionen regelbunden vägledning.

Kommissionen överlämnade det utkast till avtal som Storbritannien-arbetsgruppen hade behandlat till Storbritannien den 14 november, och de första förhandlingarna fördes baserat på

detta under den vecka som började den 17 november. EU och Storbritannien förhandlar samtidigt om flera paket som fastställdes på agendan under toppmötet den 19 maj 2025. Paketerna har klargjorts och sammanfattats i skrivelse E 37/2025 rd och från fall till fall bland annat i skrivelserna E 68/2025 rd (SPS-avtalet) och E 69/2025 rd (ETS-avtalet).

Sedan beskrivs brittiska medborgares och finländares rörlighet och vistelse före och efter Storbritanniens utträde ur EU.

År 2019, det vill säga före utträdet, registrerades 1 158 uppehållsrätter för Storbritanniens medborgare i Finland. Det var fråga om fri rörlighet, vilket innebar att vistelsen registrerades om avsikten var att vistas i landet i mer än tre månader. År 2019 registrerades 363 vistelser på grund av arbete, 206 vistelser på grund av familjeband, 86 vistelser på grund av studier och 501 vistelser på en så kallad annan grund. Då var antalet registreringar av uppehållsrätt näst störst för brittiska medborgare, efter registreringar av uppehållsrätt för medborgare från Estland. Även under andra år hade Storbritannien varit bland de fem, sex största länderna i fråga om registreringar. År 2023, det vill säga några år efter utträdet, beviljades brittiska medborgare 104 uppehållstillstånd på grund av familjeband, 234 uppehållstillstånd på grund av arbete (inklusive bland annat forskare och specialsakkunniga), 86 uppehållstillstånd på grund av studier och 21 uppehållstillstånd på annan grund.¹

Enligt EU:s beräkning var antalet registreringar (*National Insurance Number, NINo*) för finländare i Storbritannien 2 000–3 000 på grund av arbete och antalet registreringar på grund av familjeband mindre än 500 år 2019, det vill säga före utträdet (nedan anges separat antalet studerande). År 2023 beviljades finländare *Skilled Worker*-viseringar och andra arbetsviseringar. Det exakta antalet är dock inte direkt tillgängligt i offentliga dokument, och inte heller antalet *Family*-viseringar som beviljas till familjemedlemmar.²

Storbritannien har varit ett viktigt land för finländska studerandes rörlighet och gynnat sålunda avsevärt finländarnas internationella kompetensutveckling.

Antalet EU-medborgare som skulle avlägga examen vid universitet i Storbritannien har halverats efter utträdet (2019/2020: 147 950, 2023/2024: 75 490). Antalet finländska studenter var högst under läsåret 2017–2018, då omkring 2 070 finländare studerade i universitetsutbildning som ledde till kandidatexamen, magisterexamen eller doktorsexamen. Ett år före utträdet studerade 1 890 personer, som hade uppgett en fast adress i Finland, i Storbritannien. Under läsåret 2023–2024 var antalet 640. När det gäller examen på andra stadiet har antalet varit några tiotal.

Den största orsaken till det minskade antalet EU-medborgare som skulle avlägga examen i Storbritannien är kostnadsökningen, som beror på mångfaldigade läsårsavgifter och nya viseringsavgifter och hälso- och sjukvårdsavgifter. I Storbritannien är läsårsavgiften nu högst 9 535 pund per läsår för brittiska studerande. Med högre läsårsavgifter för utländska examensstuderande täcks både skillnaden mellan de brittiska studerandenas läsårsavgifter och de faktiska kostnaderna för utbildningen och kostnaderna för forskningen.

2 Avtalets huvudsakliga innehåll

¹ Migrationsverkets statistik. <https://tilastot.migri.fi/#decisions?l=sv>.

² <https://www.gov.uk/>

Del I i utkastet till avtal – allmänna villkor

Syftet med avtalet är att fastställa regler enligt vilka parterna ska inrätta ett program för ungas utlandserfarenheter (artikel 1). Programmet ska möjliggöra följande: a) inresa, återresa och vistelse för unga i värdlandet, ungas deltagande i tillåtna aktiviteter och familjeåterförening utifrån villkoren i avtalet och b) likabehandling av EU-medborgare och brittiska medborgare, som är unga personer i värdlandet, vid antagandet till universitetsutbildning, utbildning efter andra stadiet och yrkesutbildning vad gäller läsårsavgifter.

Avtalet ska fastställa relationen mellan avtalet och avtalet om handel och samarbete (artikel 2) samt definitionerna (artikel 3), den regionala tillämpningen (artikel 4) och principerna (artikel 5).

Bland definitionerna ska ordet *arbete* bland annat omfatta arbete som au pair, forskare och praktikant. Ordet *ung* ska avse EU-medborgare eller brittiska medborgare mellan 18 år och 32 år och *läsårsavgifter* ska ha en förståeligt omfattande täckning av kostnaderna för högskoleutbildning. Definitionen av arbete lyder på följande sätt: ”*“work” means activities, including au pairing, research and training, that are remunerated and are carried out under a direction of someone else.*”

Syftet med avtalet ska vara en ömsesidig likabehandling av medborgare i EU:s medlemsstater och brittiska medborgare, men så att rättigheterna och skyldigheterna är i balans. Det innebär att avtalet inte ger brittiska medborgare samma rättigheter som EU-medborgare har, till exempel rätt att fritt röra sig från en medlemsstat till en annan.

Del II i utkastet till avtal – inresa och vistelse

Avtalsparten ska bevilja visering eller uppehållstillstånd (artikel 6), om sökanden inte har meddelats ett inreseförbud och inte utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet, folkhälsa eller internationella relationer.

Ansökningsförfarandet (artikel 7) ska syfta till att undvika en administrativ börda och även fastställa var sökanden ska eller kan ansöka om tillstånd. Enligt förslaget kan värdlandet i enlighet med sin nationella lagstiftning godta att ansökan får göras på dess territorium när den unga personen vistas på territoriet. Förslaget stämmer överens med den nationella lagstiftningen.

Visering eller uppehållstillstånd beviljas och förnyas (artikel 8), om sökanden uppfyller vissa villkor. Villkoren ska bland annat omfatta krav på betalning av en ansökningsavgift, krav på sökandens ålder, passets giltighet och tillräcklig försörjning samt, under vissa förutsättningar, även krav på sjukförsäkring.

Visering eller uppehållstillstånd bör beviljas och förnyas inom 90 dagar och ansökan kan även avslås (artikel 9), om sökanden inte uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd eller om sökanden har visat upp fel eller vilseledande handlingar. Ansökan avslås om sökanden utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa, eller om sökanden tidigare har beviljats ett avtalsenligt tillstånd när den maximala giltighetstiden för tillståndet har gått ut eller om sökanden har beviljats ett tillstånd av en annan medlemsstat.

Som bevis för ett beviljat tillstånd ska sökanden ges ett avgiftsfritt formellt bevis, som även får vara i elektroniskt format (artikel 10). I Finland ska beviset vara ett uppehållstillståndskort.

Tillståndet ska först beviljas för ett år och kan förlängas för en period av högst två år, och tillståndet ska gälla i högst tre år (artikel 11). Enligt utlänningslagen beviljas det första uppehållstillståndet i regel för ett år och det fortsatta uppehållstillståndet för högst fyra år. Det avtalsenliga tillståndet ska vara tillfälligt, och vad gäller tillståndets längd överensstämmer det med utlänningslagen. Om tillståndet däremot var bundet till ett sådant avtal om feriearbete som avses i den så kallade forskar- och studentlagen (719/2018) och som det även i sak liknar i stor mån, borde lagstiftningen om det preciseras med beaktande av bestämmelserna om avtalet.

Avtalet ska fastställa att tillståndet kan återkallas, om sökanden till exempel inte längre uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd eller om sökanden har vistats i ett annat land än det som har beviljat tillståndet i mer än tre månader utan avbrott, och att tillståndet ska återkallas om det framgår att sökanden utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa (artikel 12).

Ett avtalsenligt beslut bör fattas i skriftlig form, motiveras och omfatta rätt att söka ändring, och om ett beslut inte fattas eller ett tillstånd inte beviljas inom utsatt tid ska sökanden ha rätt att överklaga det (artikel 13).

Enligt avtalet ger tillståndet rätt (artikel 14) att utöva forskning, studera, utföra praktik, utföra frivilligarbete, arbeta som au pair och resa, och studerande ska ha rätt att arbeta i minst 15 timmar per vecka.

Tillståndet ska även ge rätt att arbeta (artikel 15), men detta påverkar inte värdlandets rätt att fastställa en ansökningskvot, där det är fråga om ansökan om arbete, och staten kan avslå ansökan eller återkalla viseringen eller uppehållstillståndet, om ansökan gäller att ansöka om arbete eller om jobb söks i strid med den inlämnade anmälan. Sökanden ska ange syftet med jobbsökningen när sökanden ansöker om visering eller uppehållstillstånd och under vistelsen. Kommissionen har fastslagit att artikel 15 är den tekniskt sett svåraste artikeln, eftersom frågan om behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna i den artikeln är avgörande. Kommissionen anser att det krävs en separeringsmekanism mellan sökande för att Storbritannien inte ska fastställa alla sökande som potentiella jobbsökande, och att varje medlemsstat, även om avtalet till sist omfattas av unionens exklusiva befogenhet, fortfarande ska ha rätt att genom tilläggsprotokollet fastställa sökande som kommer till medlemsstatens territorium. Tilläggsprotokollet skulle inte nödvändigtvis behövas, om avtalet omfattades av delade befogenheter och avtalet ingicks i form av ett blandat avtal.

Avtalet ska även innehålla bestämmelser om likabehandling och icke-diskriminering (artikel 16) i förhållande till medborgarna i värdlandet, bland annat om anställningsvillkor och arbetsförhållanden, rätt att organisera sig, rätt till utbildning, identifiering av examina, intyg och behörigheter, beskattning, Arbetskraftsmyndigheternas tjänster, tillgång till varor och tjänster samt tillgång till varor och tjänster som tillhandahålls till allmänheten, inklusive förfaranden för att anskaffa boende i enlighet med nationell lagstiftning, men utan att begränsa avtalsfriheten enligt nationell lagstiftning. Värdlandet ska inte vara skyldigt att bevilja socialt bistånd till innehavaren av en sådan visering eller ett sådant uppehållstillstånd under vistelsen. Värdlandet ska inte heller vara skyldigt att bevilja stöd som är avsett för studier, inbegripet yrkesutbildning, till exempel studiepenning eller studielån, till innehavaren av en sådan visering eller ett sådant uppehållstillstånd under vistelsen.

Enligt avtalet (artikel 17) är familjeåterförening möjlig enligt de villkor och förfaranden som föreskriver om familjeåterförening på nationell nivå. Följande personer betraktas som familjemedlemmar oavsett medborgarskap: a) den ungas make/maka; värdlandet får besluta att registrerade partner ska jämnställas med makor/makar, b) den ungas minderåriga barn, inklusive

adopterade barn, c) makans/makens eller den registrerade partners minderåriga barn, inklusive adopterade barn, om den unga har vårdnaden om barnen och barnen är beroende av den unga. Bestämmelserna i utlänningslagen ska tillämpas på familjeåterförening, vilket till exempel innebär att kravet på försörjning ska uppfyllas innan tillståndet beviljas.

Del III i utkastet till avtal – antagning till universitetsutbildning, utbildning efter andra stadiet och yrkesutbildning

Artikel 18 i avtalet ska ömsesidigt fastställa likabehandling i fråga om studiekostnader i universitetsutbildning, utbildning efter andra stadiet och yrkesutbildning. Enligt avtalet kan värdlandet ta ut högre avgifter oberoende av grunden för vistelsen för en ung person som definieras i avtalet. Avgifter som föreskrivs i nationella lagar är fortfarande tillåtna.

Del IV i utkastet till avtal – förhållandet mellan avtalet och parternas andra regler och andra avtal

Delen ska fastställa förhållandet mellan avtalet och andra bestämmelser om migration (artikel 19), långvarig och permanent vistelse (artikel 20), gränskontroller (artikel 21), anmälan om vistelse till den behöriga myndigheten (artikel 22), dubbelbeskattning (artikel 23), förhållandet mellan avtalet och utträdesavtalet (artikel 24) och förhållandet mellan avtalet och andra avtal (artikel 25).

Del V i utkastet till avtal – institutionella bestämmelser och slutliga bestämmelser

Delen fastställer en kommitté som ska inrättas (artikel 26), översyn och utvärdering av programmet (artikel 27), avtalets utlöpande (artikel 28), Danmarks potentiella deltagande i avtalet (artikel 29), avtalets ikraftträdande och eventuell temporär tillämpning av avtalet (artikel 30).

3 Avtalets rättsliga grund

På unionens vägnar förs förhandlingarna om avtalet i enlighet med förfarandet i artikel 218.3 och 218.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Den materiella rättsliga grunden för avtalet kan fastställas noggrant först när den slutliga avtalstexten har antagits mellan EU och Storbritannien. Enligt statsrådets uppskattning ska det eftersträfvade avtalet åtminstone innefatta bestämmelser om inresa och vistelse samt om studier, särskilt läsårsavgifter. Rådets beslut om att inleda förhandlingarna byggde på artikel 79.2 om gemensam invandringspolitik i EUF-fördraget. Statsrådet ansåg att den rättsliga grunden är adekvat och bedömde preliminärt att artikel 79.2 i EUF-fördraget även är en lämplig rättslig grund för det nuvarande utkastet till avtal.

Om artikel 79 i EUF-fördraget används som materiell rättslig grund, fattar rådet på unionens vägnar beslut om att underteckna och ingå avtalet med kvalificerad majoritet enligt artikel 218.8 i EUF-fördraget. Europaparlamentet informeras enligt artikel 218.10 i EUF-fördraget.

4 Avtalets konsekvenser

Om YES-avtalet ingicks, skulle det öka antalet unga som omfattas av avtalet och som rör sig mellan länderna, baserat på avtalets karaktär som skulle bidra till en relativt enkel rörlighet. Det är dock inte möjligt att beräkna ett exakt antal.

Om YES-avtalet fastställde att studerande EU-medborgare ska betala en lika stor läsårsavgift som brittiska studerande och avtalet även påverkade kostnaderna för inresan, skulle det även kunna öka finländarnas intresse för examensinriktade studier i brittiska universitet. Å andra sidan har det också skett en ökning i läsårsavgifterna och boende- och levnadskostnaderna för de brittiska studerandena och de studerande som kan jämföras med dem, vilket kan dämpa de finländska studerandenas intresse att studera i Storbritannien. Därför är det osannolikt att antalet studerande stiger till samma nivå som det var före Storbritanniens utträde ur EU.

De ekonomiska konsekvenserna av de ändringar i Finlands lagstiftning som krävs med anledning av ett eventuellt avtal kommer att bedömas i samband med lagberedningen. Konsekvenserna av de relaterade anslagen behandlas i normal ordning vid beredningen av planen för de offentliga finanserna och budgeten. När det gäller ekonomiska konsekvenser är det mer sannolikt att antalet personer som begär sig från Finland till Storbritannien är större än antalet personer som kommer från Storbritannien till Finland.

Vid sidan av förhandlingarna om YES-avtal fördes diskussioner om en ny anslutning av Storbritannien till Erasmus+-programmet. Anslutningen skulle ha en positiv inverkan på ungas rörlighet mellan EU och Storbritannien. Ett avtal om handel och samarbete mellan EU och Storbritannien ger Storbritannien möjligheter att ansluta sig till unionens program. För detta räcker det med att den särskilda kommittén mellan EU och Storbritannien fattar ett beslut, som kompletterar de promemorior som har fogats till avtalet. EU:s ståndpunkter på den särskilda kommitténs möten fastställs i rådet. EU och Storbritannien har enats om att Storbritannien med en avgift nedsatt med 30 procent deltar i det sista året under den nuvarande programperioden för Erasmus+, det vill säga 2027. Ett separat avtal behöver ingås om nästa programperiod.

5 Avtalets förhållande till Finlands lagstiftning och grundlag samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Storbritanniens ståndpunkter på utkastet till avtal har fortfarande inte preciserats. Därför är de uppskattningar som anges här och avsnitten ovan först preliminära.

Artiklarna i avtalet skulle mestadels omfattas av lagstiftning och kräva en ändring av den nationella bestämmelsen om skyldighet att betala läsårsavgifter. Kommissionen bör utvärdera befrielsen av brittiska medborgare från skyldigheten att betala läsårsavgifter med tanke på jämlikheten jämfört med andra tredjelandsmedborgare. Skyldigheten att betala läsårsavgifter i Finland börjar gälla den 1 augusti 2026 och gäller studier som påbörjas efter den dagen. Avtalet mellan EU och Storbritannien skulle kräva en ändring av en nationell bestämmelse. Avtalet påverkar dock inte lagen om studiestöd, eftersom Finland inte heller i fortsättningen beviljar studiestöd till brittiska medborgare som kommer till Finland för att studera, såsom vi inte heller beviljar det till andra tredjelandsmedborgare. För klarhetens skull konstaterar vi att de brittiska medborgare som kom till Finland före brexit har rätt till studiestöd på grundval av utträdesavtalet.

Med tanke på grundlagen är det viktigt med jämlikhet (6 §) särskilt när det gäller skyldigheten att betala läsårsavgifter som det ovan har konstaterats, rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet (9 §) som fastställs i utlänningslagen och som i denna situation blir tillämplig samt då vistelsen utifrån avtalet skulle kräva ansökning och beviljande av uppehållstillstånd, kulturella rättigheter (16 §) när avtalet innehåller bestämmelser om rätten att söka till utbildning, rätt till arbete och näringsfrihet (18 §) som personen enligt avtalet skulle ha rätt till särskilt för att kunna trygga sin försörjning och öka sin kompetens, rätt till social trygghet (19 §) som på vissa villkor skulle bli tillämplig och rättsskydd (21 §) som avtalet även fastställer för att rättigheterna för unga som omfattas av avtalets tillämpningsområde ska kunna tryggas.

Oberoende av om det är fråga om ett unionsfördrag eller ett blandat avtal, skulle befrielsen från skyldigheten att betala läsårsavgifter, baserat på avtalets karaktär, kunna sättas i relation till EU-lagstiftningen när det gäller EU-blåkort³ och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare⁴. I båda situationerna har innehavare av blåkort eller EU-tillstånd befriats från skyldigheten att betala läsårsavgifter.

Enligt statsrådets preliminära bedömning kommer avtalet att innehålla bestämmelser som omfattas av både EU:s behörighet och medlemsstaternas behörighet. Därmed blir avtalet ett blandat avtal som kräver medlemsstaternas undertecknande och nationella godkännande. Den slutliga bedömningen av behörighetsfördelningen kan göras först när förhandlingarna är avslutade och avtalstexten i sin helhet är klar.

Förhållandet mellan avtalet och Finlands lagstiftning utreds vid behov noggrannare i och med avtalsförhandlingarna.

För Finland har utkastet till avtal en likadan rättslig karaktär som avtalen om feriearbete. Dessa ingås i form av mellanstatliga överenskommelser, och Finland har slutit avtal om feriearbete med Australien, Nya Zeeland, Japan och Kanada samt kommer att sluta ett sådant avtal med Sydkorea. Enligt dessa avtal är det viktigt att ansöka om uppehållstillstånd. Feriearbete är dock en tillräcklig grund, om sökanden uppfyller de villkor för beviljande av tillstånd som fastställs i avtalet och som är likadana som villkoren i detta utkast till avtal. Tillståndet är tillfälligt och får beviljas endast en gång och för högst ett år. Tillståndet ger möjligheter att arbeta utan prövning av tillgången på arbetskraft. Enligt vissa avtal ska jobb bytas med tre månaders mellanrum, och tre månader ska reserveras för att semestra och ta del av landet och dess kultur. De som har feriearbete kan till exempel även söka till utbildning eller praktik. För att tillståndet ska kunna beviljas ska sökanden även ha en sjukdomsförsäkring och vissa medel för att försörja sig eller köpa retur per flyg och komma till landet ensam. Beroende på avtal ska sökanden vara 18–30 eller 18–35 år gammal. Utkastet till avtal innehåller ett förslag till att sökanden inte ska behöva lägga fram någon grund för inresan. Detta förslag skiljer sig inte från förfarandet i anställningsavtalen. I båda situationerna krävs det dock att vissa allmänna villkor ska vara uppfyllda. Det som skiljer sig är längden på uppehållstillståndets giltighetstid. I avtalen om feriearbete är den ett år utan möjlighet att förlänga giltighetstiden. Även familjeåterförening skulle utgöra ett undantag, eftersom den inte är möjligt utifrån avtalen om feriearbete. Om tillståndet däremot var bundet till ett sådant avtal om feriearbete som avses i den så kallade forskar- och studentlagen och som det även i sak liknar i stor mån, borde lagstiftningen om det preciseras med beaktande av bestämmelserna om avtalet. Familjeåterförening skulle kräva att de allmänna villkoren är uppfyllda samt bland annat att försörjningen är säkerställd. Då skulle den inte skilja sig från annan familjeåterförening, eftersom man då skulle följa nationellt utfärdade villkor och förfaranden.

6 Ålands behörighet

I 18 § och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) finns bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland. Landskapet har lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/1883 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning och om upphävande av rådets direktiv 2009/50/EG

⁴ Rådets direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (förhandlingar om omarbeting av direktivet pågår i EU)

myndigheter och inrättningar (18 § 1 punkten), hälso- och sjukvård (18 § 12 punkten), socialvård (18 § 13 punkten), undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete (18 § 14 punkten) och främjande av sysselsättningen (18 § 23 punkten). Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om rätt att vistas i landet (27 § 2 punkten).

Utifrån det rådande förhandlingsläget kan vi fastslå att avtalet eventuellt kan innehålla bestämmelser som omfattas av medlemsstaternas behörighet och, med stöd av självstyrelselagen för Åland, av Ålands behörighet. Förhållandet mellan bestämmelserna i avtalet och Ålands behörighet utvärderas noggrannare inom ramen för det slutliga innehållet i avtalet. Åland deltar i avtalsförhandlingarna särskilt på ovannämnda områden, där Åland har behörighet. På så sätt kan det säkerställas att utformningen av avtalet och verksamheten kan genomföras enligt självstyrelselagen för Åland.

7 Behandlingen av avtalet i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Utifrån diskussionerna i rådets Storbritannien-arbetsgrupp har vissa medlemsstater varit bekymrade över utkastet till avtal, bland annat över att personen inte behöver lägga fram någon grund för rörligheten när personen rör sig utifrån avtalet. När personer rör sig skulle alla slags aktiviteter, till exempel arbete, au pairarbete, forskning och praktik, vara tillåtna enligt utkastet. I nationella lagar och direktiv bygger bestämmelserna på att en tredjelandsmedborgare baserat på sin situation väljer en lämplig grund för att ansöka om uppehållstillstånd eller visering, till exempel arbete, studier eller praktik och att prövningen av tillgången på arbetskraft görs utifrån den grunden. På samma sätt är det för vissa medlemsstater problematiskt med möjligheten till familjeåterförening, likaså med befrielsen från skyldigheten att betala läsårsavgifter och den därtill hörande frågan om jämlikheten i förhållande till andra tredjelandsmedborgare som är skyldiga att betala läsårsavgifter. Underlåtenhet att tillämpa prövning av tillgången på arbetskraft när arbete eller jobbsökning kan utgöra grunden för inresan visade sig också vara problematisk, eftersom prövningen av tillgången på arbetskraft tillämpas åtminstone på en del tredjelandsmedborgare som ansöker om uppehållstillstånd på grund av arbete.

Under arbetet i Storbritannien-arbetsgruppen omarbetades avtalet innan kommissionen överlämnade det till Storbritannien. Medlemsstaterna hade kommit med några anmärkningar om innehållet i avtalet, bland annat om definitionen *work*, om hur det är möjligt att övervaka vilka som redan har ansökt om visering eller uppehållstillstånd, eftersom tillståndet kan sökas bara en gång, om hälsoförsäkringen, längden på giltighetstiden för tillståndet, rätten till stipendier och studielån samt om likabehandling kring befrielsen från skyldigheten att betala läsårsavgifter i förhållande till andra tredjelandsmedborgare.

8 Den nationella behandlingen av avtalet

Arbets- och näringsministeriet har berett ärendet i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet.

U-skrivelsen behandlades i ett skriftligt förfarande på Storbritannien-nätverket och följande sektioner mellan den 19 december 2025 och den 9 januari 2026:

EU 6 Invandrar-, asyl- och integrationsärenden

EU 28 Arbetsrättsgruppen

EU 29 Sysselsättning

EU 30 Utbildning

EU 32 Ungdoms- och idrottstjänster

De åländska företrädarna för de olika sektionerna har fått U-skrivelsen översatt till svenska. Det skriftliga förfarandet ordnades till denna del mellan den 13 och den 15 januari 2026.

En utredning om förslaget till förhandlingsmandat överlämnades till riksdagen genom E-skrivelse E 40/2024 rd, daterad den 7 juni 2024. Utredningen ledde inte till några åtgärder i fackutskotten. Ärendet har även behandlats kortfattat vid sidan av flera andra ärenden i E-skrivelse E 37/2025 rd om förbindelserna mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket. Den 13 juni 2025 sände stora utskottet ett utlåtande av ekonomiutskottet (EkUU 25/2025 rd) till statsrådet för kännedom. Ekonomiutskottet fastslog att toppmötet mellan EU och Storbritannien även beslutade att inleda förhandlingar för att ingå ett avtal om ungas rörlighet. Avtalet skulle erbjuda unga mellan 18 år och 30 år nya möjligheter för en begränsad tidsperiod och ingripa i de mest betydande hindren för studerandes rörlighet. Avtalet skulle omfatta studier, arbete och frivilligarbete samt resor under en begränsad tid. Ekonomiutskottet anser att det mål som har fastställts på toppmötet är mycket viktigt, och konstaterar att åtgärder bör vidtas fort, framför allt när det gäller att utveckla Erasmus+-samarbetet.

9 Undertecknande och provisorisk tillämpning av avtalet samt avtalets ikraftträdande

Eftersom förhandlingarna fortfarande pågår, är det inte känt när avtalet ska undertecknas. Hittills har det inte heller förhandlats om en eventuell provisorisk tillämpning av avtalet.

10 Statsrådets ståndpunkt

Allmänt om förbindelserna mellan EU och Storbritannien

Finlands grundläggande ståndpunkter på utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Storbritannien har fastställts i skrivelse E 37/2025 rd, där det konstateras bland annat följande:

Finland främjar ett starkt och omfattande partnerskap mellan EU och Storbritannien. Det är viktigt att på ett övergripande sätt sträva efter en positiv och stabil relation mellan EU och Storbritannien. Målet är att bygga ett strategiskt partnerskap mellan unionen och Storbritannien.

En adekvat verkställighet och tillämpning av de gällande avtalen mellan EU och Storbritannien samt av Windsorramen är fortfarande ett viktigt villkor för att relationen med Storbritannien ska kunna utvecklas och fördjupas på alla samarbetsområden.

De riktlinjer som Europeiska rådet antog den 29 april 2017 utgör fortfarande grundläggande utgångspunkter för allt samarbete mellan EU och Storbritannien. Balans i rättigheterna och skyldigheterna, lika verksamhetsförutsättningar, den inre marknadens integritet och EU:s oberoende beslut är även framöver relevanta grundläggande villkor för att förbindelserna mellan EU och Storbritannien ska kunna utvecklas. Den inre marknadens fyra friheter är odelade och det är inte möjligt att bland dem välja vissa lämpliga delar.

Det är särskilt viktigt att Storbritanniens rättigheter och skyldigheter även framöver är i balans och står i proportion till EU:s medlemsstater och andra tredjeländer. Medlemskap i unionen bör alltid vara en mer lönsam lösning än att inte gå med i unionen.

Finland betonar betydelsen av EU:s integritet. Det är viktigt att EU främjar gemensamt överenskomna prioriteringar och ett sådant samarbete mellan EU och Storbritannien som stämmer överens med unionens intressen.

Finland stöder utvecklingen av samarbetet i form av en så kallad paketslösning som samordnar de olika medlemsstaternas viktigaste intressen. Det innebär dock inte att samarbetet ska utvecklas på alla områden i helt samma takt.

Finland förhåller sig positivt till förhandlingarna om ett avtal om ungas rörlighet och anser att det är bra att inleda diskussioner om Storbritanniens potentiella deltagande i Erasmus+-programmet.

Om ungas rörlighet

Enligt statsrådet är det ett icke-önskat alternativ att Storbritannien ingår bilaterala avtal om särskilda arrangemang för ungas rörlighet med vissa av unionens medlemsstater. Det ligger i Finlands intresse att försöka nå en enhetlig, tydlig och juridiskt hållbar lösning mellan EU och Storbritannien. Därför ger statsrådet sitt stöd till att ett avtal om ett program för ungas utlandserfarenheter ingås med Storbritannien.

Enligt statsrådet är nära ömsesidiga förbindelser mellan unga ett långsiktigt strategiskt intresse för Europa (och Storbritannien), vilket bör främjas på ett målmedvetet sätt. Statsrådet anser att dessa förbindelser eventuellt kan fördjupas genom att undanröja hinder för studerandes rörlighet. Ur denna synvinkel är lösningar på högskolornas läsårsavgifter viktiga, men avtalet ska kunna utvidgas så att det även omfattar studier på andra stadiet. Samtidigt vill vi påpeka att Storbritanniens nya anslutning till Erasmus+-programmet är ett naturligt framsteg som bidrar till ett ökat antal studerande som rör sig.

Statsrådet anser att det är viktigt att främjandet av ungas rörlighet beaktar att kriterierna för arbete som utförs i ett anställningsförhållande bestäms utifrån arbetslandets nationella lagstiftning.